

[Transcript] Vinohradská 12 / Novinář za nelegály. Chystá Putin výměnu s USA?

Tady je Matej Skalický, a tohle je Vinohradská 12.

Oskavští prokuratoři se chystají na špionážní případ proti vězňinému reportérovi Ewanu Grzkovičovi. Zatřzení amerického novináře údeně schválil sám prezident Vladimir Putin.

Proce sní má být veden v přísném utajení.

Jedná se o první zatřzení amerického novináře ve spojitosti se špionáží od konce studenévá.

Soud, který by možná ani nemusel být, asi víme jak to dopadne, a asi je to stejné úplně jedno.

Hraje se o další výměnu vězňů. Americký novinář za ruské nelegály.

Je to nejnovější plán Vladimíraputina. Vtám se Andrzej Soukupa znaší zahraniční redakce.

Dnes je pondělí 17. dubna.

Dobrý den, vítejte ve Věnohradské 12.

Dobrý den, děkuji za pozvání.

Začneme základní otázkou, totiž kdo to je?

Ewan Grzkovič.

Je to mladý novinář potomek soviických židů, kteří koncem 70. let emigrovali a dostal se do spěných států.

Tam se ti rodiče poznali.

V Detroitu on doma vlastně mluvěl rusky s rodiči.

Následně vystudoval vysokou školu, stal se novinářem.

A vlastně i díky tedy té své jazykové vybávenosti odděl do Moskvi.

Jako spravodaj?

Ne, ještě v roce 2017.

On se tam přestěhoval a začal pracovat pro místní anglojazyční deník Moscow Times.

A po hsléze vystřídál další zaměstnání.

Pracoval, myslím, že pro AFP, ještě pro něco a nakonec od roku 2021.

Pracoval pro Wall Street Journal.

Vlastně taková poměrně klasická karriéra.

Když jsem byl Moskvský dopisovatel, tak vlastně podobných lidí potkával poměrně hodně.

Často právě to byly lidé, který měli nějakéto rodiné zázemí původně ze soviického svazu.

Byly mladí, chtěli se prosadit samozřejmě mezi těmi zkušenými americkými trebanom za obecně západnými novináři.

Zase se toli lidí, který uměli jako plenie ruskne bylo.

Takže o ním měli relativně jednoduchou práci získat nějaké zaměstnání.

No a pak už tam prostě zůstali a různě měnili redakce, jak bylo zrovna potřeba.

Takže ten se znam třeba témat, o kterých Evangér Kšovič vzal,

tak je prostě velmi obsálí včetně jako baletu a ekologie a tak dále tedy věci,

které psal třeba pro to AFP nebo pro muskou témast, takže ten jeho zámber byl velký.

Evná Gerškoviče v ruskou na konci března zatkli. Proč?

No, oficiálně on byl obvinen ze špionáře.

Co o tom víme, on byl několik dní v Ekaterinburgu

a snažil se tam napsat materiál o tom, jak lidé se staví k válce

a především lidé, který jsou na nějakým způsobem spojenit s vojenským průmyslem.

Takže víme, že on tam dělal rozhovor s nějakým místním komunistickým zastupitelem,

který potom se to jako chlubil, že ano, já jsem o to všechno řekl,

že prostě jak ten perfidní západ, jak musíme bojovat a zvítězím a tak dále.

Mlovil i s lidmi, kteří pracují na těch různých zbrojních závodech a v tom Ekaterinburgu je ich několik a následně po několik dnech byl zatučen ve restauraci, kam se šel na jist. To znamená, že na něj vletlo komando, nebo tam tajní sebrali? My jsme viděli jenom nějaké záběry, kdy prostě skupinám, můžu ho vytahujeven z té restaurace a strká ho do nějaké připravené dodávky. Pět lidla.

Soud v Moskvě poslal do vazby amerického novináře Evana Gerškoviče Ruské úřady jeho vyní ze špionáře pro spojenej státy. Dosodní síni nesměla nejen veřejnost, ale ani Gerškovičův a dvokát Daniel Berman. Do jednání bylo rychle, ani nevím, jak dlouho trvalo. Tře minuty, podnáct minut. 15 minut, já nezná.

A co byla teda ta základní zámenka? Vy jste říkal, že ho vyní teď ze špionáře. Tak to byla ta jeho poslední reportáž. Tak ten problém, jako můj dvoj, jednak samozřejmě, jako být zahraničním novinářem v Rusku a současně provozovat nějakou už pionář, prostě, ale James Bond je jako absolutně absurdní, protože vy jste neustále prověřován, hlídán. Vaše ménu je na všechno seznámit, takže když si koupíte lístek na vlák, tak to FSB, tajná služba, to výběhem prostě dvou minut zajmé na v těch regionech, kdy tím různí místní důstojníci FSB chci ukázat, jak jsou bdělí, tak vás prostě předvolejí na výsledch, dvacetkrát vám skontrolují vškeré doklady a pak vás nechají být, takže představa, že byste se moh někde jako tajně scházet přes svým agentem, je prostě jako postavená úplně na hlavu. Jinak o všem problém je, že zákon o utajovaných skuštěřnostech, který už je poměrně dávno, to je taky myslím, že z roku 2018 vlastně to státní tajemství definyne na tolik vágně, že to může být naprosto cokoliv, tam třeba bod o morálním stavu ozbrojených složek, že pokud někdo řekne v zahraničním novináři nebo obecně občanovějně země něco o morálním stavu ozbrojených složek. A co to znamená, jako že jsou vojáci mocou navení?

Což může být cokoliv nebo,
že prostě tady, já nevím, staršina Vasilyjev se včera
jako opilý a prostě pozvracel stůl,
to vlastně může být teoreticky tristníčin.
Takže já si dovedu představit,
že sama otázka, když budete, já nevím,
stát před fabrikou, která vyrábí tanky,
tak sama otázka podporujete válku na Ukrajině.
Může být vykládáné jako vlastně špionář,
protože vy se snažíte zjistit,
jestli ti lidé podporují válku
a pokud ji nepodporují, tak to třeba je napíšete
a tím vlastně prozradujete nálady lidí
pracujících v důležitém zbrojením podniku.
No ale jestli to nebylo tak,
že prostě Rusko někoho zatknout, chtělo
a tak ten černý Petr zrovna padl prostě na Gerškovičem,
protože jak jsem se dočetl a nevím,
jestli to je pravdá to zatření,
nebo zatření měl, z nářidit chválit
i samotný Vladimír Putin.
To tvrdí agentura Bloomberg na sotka
na svoje zdroje a krema to popíram,
Putinov mu včít, Dmitry Peskov říkal,
že to prostě není úroveň prezidenta.
Przegrativu prezidentu je těch,
že něma je co specialné služba,
ani vypálně jak svoje roboty.
No, já bych se tě nebylo tak úplně jistý,
protože skutečně jde od roku 19806
o první zatření z hraníčního akreditovaného novináře,
který byl obyněn ze špionáře.
Takže to je prostě věc,
která se nestává každý den
a tudíž nevilocu,
že to takhle mohlo být.
Ta motivace může být různá,
ale jako s největší pravděpodobností.
Jde o vytáření se nějakých zásob řekněme rukojmých
pro případnou výměnu
s špiony, kteří byly v posledních měsících
zatření, hlavně v Evropě,
a napovídá tomu i některá vyjádření
Sergey Ryapkova náměstka ministra Zahraničí

o tom, že zatím je předčasně hovořit
výměně, že nejdří musípádnout rozsudek
a tak dále, takže to je asi nejpravdě
podobnější motivace.

Za koho by chtěli Evana Gerškoviče
Rusové vyměnit, dá se potenciálně říct,
o koho by měli zájem?

Proč si tu zásobu dělají?

Tak třeba zrovna týden
před zatčením Evana
americké ministerstvo z pravdnosti
publikovalo tekst obvinění
člověku méréu Sergey Kuzniacov,
který vystupoval pod kricí ménem
Viktor Fereira, vydával se za
brazilského studenta
a studoval vlastně ve spojených
státech a podle toho obvinění
byl důstojníkem SWR
služba vnější rozvědky ruské.

Takže je jeden případ, pak byl případ
v Tušině, že ve Slovensku,
na lidé, kteří se vydávali za
také nějaké latino-americká ne,
které už tam žili třá deset let.

Takže tady těch nelegálů je
měrně hodně,
ale se očeká, že ich bude možná
ještě víc, protože díky tomu,
že od začátku války

Evropské země opustilo
obrovské nožtí ruských diplomatů,
z nich část jako s celou
či tě měl něco s ruskými
tajnými službami.

Tu díš, tu jejich roli,
že těch řídící důstoňku
musí přebírat tě nelegálové
práv tom slovenském případu
při domovní prohlíce
bylo objeveno obrovské nožtí
jako peněz hotovosti.

Jako tak, že to jenom počítání
podle slovenských medi

trvalo pět hodin,
než to se čatli, kolik toho tam bylo.
Takže je možné, že tyto nelegálové
teď musí víc ryskovat,
protože už některé ty věci
nemůžu dělat lidé,
když jenom prostě vyhoštěníš.
Nelegálové, to je terminus technikus?
To je terminus technikus,
to je obačně zajímavá věc,
protože slověcký svás
na svém začátku
neměl diplomatické staje
s většinou zemí,
tak o ně, aby tam měli nějaké svoje agenty
tak vlastně vysílali
svoje nelegály,
tedy lidi, kteří tajně
pracovali ve prospěch slověckého svazu
a nehledě na to,
že teda postupně jako ty
velvyslanec tý se otevírali,
tak ta letá vlastně
linka zůstala,
myslím, že to nemá žádná
světě.
Prostě lidi, který jsou v tvrdě
vysvěčení, klasický ten
třeba 3 až 5 let v Moskvě,
kdy vás učí,
jak se tvářit jako úplně
jako cizí člověk
mluvit portugalské brostě
s tím správným brazrelským přitizvukem
a pak vás vysedí
a postupně se
asi milujete do té
společnosti, kam máte
dotrva desítkyle.
V případ nejznámější,
kdy v Ošinkném
zatkolili si, že 10
tedy těch
nelegálům ve spojených státech,

tak tam byly lidé, když tam byly
20 let.
Vlastně nic moc zlaštního
nedělali. Oni byly
pod kontrolou nebo pod
drobnohledem FBI, protože
se ukázalo, že jejich velící
důstojník je všechny zradil
a pro zradil taměna, takže
několik let je
FBI sledovalo zjišťovat,
co teda konkrétně dělají
a většinou se někam zlaštně
moc nerostali.
Ale samozřejmě mohli sloužit
jako spojky pro řízení
nějakých jiných agentů,
nebo vybírání kainých schránek
a tak dále.
Je to jako zajímavá věc
Sean Walker, mimo chodem právě
dlouhletý dopisovatel
Pardienu v Moskvě
tak teď káto napsal kněhu
právě a
mi říkal, že to
vlastně táhnu do toho roku 2010
kdy byl právě tady ten velký
případ a už měl
připravenou tu ten doslov,
že jako o té doby
prostě jako vlastně nevíme
kolikých ještě tam jako je a není
a jestli
z Moskva vůbec v tom programu pokračuje
no tak
vlastně posledního řekněme
pól roku, 10 měsíců
ukazují, že teda rozhodně
ten program už tě nebyl.
To znamrá, že nelegálové jsou i v Česku
a je to dost pravdipodobné.
Nejpravdipodobnější scénář, abych to
Andrej tedy schrnul je,

že Kreml
s nějakým falešným
obvinením zadržel Kershkoviče
ale amerického listu The Wall Street Journal
s tím, že prostě
plánuje, že ho vymění
za nějakého vlastního ruského nelegála
který byl zadržen ve světě.
Je to jako ve soce pravděpodobné.
Nebylo by to po prvé, ostatně
Rusko několikrát už sáhlo právě
k takovým dlepr začíním odsouzení
a potom výměně
ať už to byla basketbalesická, srynská na posledy
ale třeba předtím
to bylo někde kolem
roku 2008,
2010
tak
agenti GRU v Kataru
zabili Čečenského předáka
Zanymchana Janderbějeva
a no a v pár měsíců později letila
šestice katarských sportovců
nějaké zábody dobyl ruska
přez Rusko a
k podivu se ukázalo
že si o nich myslí, že jsou
pioněno a o další dva
měsíce byli právě tě agenti všichni do manu.
A kdy jsi ještě vrátím k tomu,
že je to podle agentury Bloomberg,
který jak jste řekl
měl schválit i Vladimír Putin
to zatržení nebo respektem možná ten
plán celý, o kterém se tady teď bavíme
domníváme se, že to tak tedy je
tak to ukazuje na něco víc, než jenom na to,
že to asi musel být právě on,
který bude tím posledním,
který něco takového stvrdí
a nebo je to jako na tolik
výmečná situace, že by
ruský prezident něčomu takovému měl

nejenom přihlížet, ale aktyvně se do toho zapojit. Já si myslím, že to je v samozřejmě výmečná situace, která ohrožuje i třeba ty ruské novináře někde jako po světě, protože také můžou být někde v nás ledně obvinený a současně to ukazuje, že prostě v Kremlu převládli takový tě strábové, kteří prostě řekají jako li to je plně jednotist, a je se západem už stejně nikdy dobře nebudou, takže abychom zachráněle naše díky, který bude někde začení tak jako si budeme tady brát nějaké servítky. No protože on je to skutečně jste říkala si po 30 letech no po 40 jako velmi hodvážný, tak který kdyby existovali nějaké diplomatické vazby, tak já si úplně zpřetrá. No je to vám uřejně úplně vlastně změná pravidel hry. No nic z toho asi úsoudu nepadne, protože s Gerškovičem bude ale tam se budeme mluvit o jiných věcích. Tam se především respektivem i hlavně nebudeme vědět co se tam říkalo. Vůbec. No tak je to samozřejmě jako věci jsou dní procesy týkající ze špionáře, že jsou prostě v Rusku zdefinice uzafřené. Takže tam nebudou ani ruská media? Takže tam pochybuji, že tam budou ruská media, nebudou, nebudou, strlovčité tam nebudou. Jako možná samozřejmě je tam pustí na ten začátek, tak už tam nebudou vůbec nikdo. Takže budeme možná něco se dozijíme

od advokátů.

Nicméně, opět, jak to známe
s těch jiných procesů,
tak tě advokáti také nezmějí
mluvit o počtatě
té věci, protože by vyzrazovali
státní tajemství a samy by mohli
skončit zamřížeme.

To by ten soukto vůbec nemusel být
ani by o tom nikdo nevěděl pak
ve výsledku? Tak je to.

Probíhalo při soudu s novinářem
Ivanem Safronovem,
který byl mimo chválem obvinen
z práce na Českou a ředku.
Jako je tam poměně, jako je
by soce pravděpodobné, že
vyskutečnosti on prostě někomu
šlápnou na kuří oko, protože
hodobě psal o eksportu ruzkých zbraních
obecně o tom vojensko-průmyslám
kompleksu a tam se jako nadělal
nepřátel až až, tak vlastně
my nevíme. Ivan Safronov
byl obvinen z vlasti zhrady ruzká
tajná služba FSB ho zatkla kvody
podezření, že od roku 2012
spolupracoval s Českou rozvědkou.
Ruský jsou to od soudělo novináře
Ivana Safronová na 22 lete
do vězení za vlasti zhrady.
Ale jako co měl pro zhrady
proč ho obviněvali
zrovna trás bez zaspoluprat
s Českou rozvědkou, to my
vlastně vůbec netuším.

A patrně s toho teda nedozvíjme
ani u případu Gerškoviče, když
jen je naplánovaný na útery
tento týden.

Ale ani to
nemusí být 100%.

To nemusí být
a opět, protože tady těch

jako bysoudu o
špionáři, posledních letech bylo
už prostě poměrně dost
a tak víme, že se prostě
to může odložit,
ten soud
může třeba proběhnout jeden den
a pak se to odloží na třeba
měsíc. Taky se to stalo.
Takže rozhodně
jako nepadne rozsudek
přímo v úterí.
V nejlepším případě to je
několik dnů, budeš to jako hodně
rychle, ale může
to táhnout.
Také na to může mít vliv
nějaké jednání v zákulisí
právě trámizy Američané a Rusy
oledně nějaké případné výměny.
No, ještě se k té výměni uplípak
na závěr dostanu, ale ještě před pímotázka
zaž můžete v Rusku dostat
kolik? 10, 20 let?
No, až dokonce myslím,
že ta nejvyšší sázba je
25 let v kamžitku, kdyby to bylo
jako vysloveně
ogrožující
jako klíčové
aké aspekty ruské bezpečnosti
že, já nevím, ukrene
jadernou bombu třeba,
ale za
tyhle věci je to strašně
individuální. Takže odhadovat
kolik to může být
podle mého názoru nemá zmysl.
A především jsem přesvědčen,
že ono to je vlastně vůbec,
že to je jedno, protože
o co se hraje tak je nějaká výměna.
Dobře, a co když ta jednání o výměně nedopadnou?
Tohle není realistický

scénář? Tak oni
mohou nedopadnout leto
samochou dopadnout někdy.
Takže většinou to
trvá prostě jako dlouho.
To není ten
nelegále v Americe,
kdy vlastně od zatečení
po výměnu pro běhlopartínu
tak byl jako zcela unikátný.
Naproti tomu
jsou lidé i v Trávruském vězení
bývalý americký ojak
Paul Vellam, tak
ten už, když se s mě pamět neklame
taky vlastně za těmi mříšemi
štyři, možná dokonce více
let, takže ono to prostě
trvá a může to
v klidně se táhnout
dlouho.
Oplně poslední věc, když se to bude
táhnout do dlouho a
tak jsem se jenom chtěl zeptat, jaký život
má Američan za rúzkým řížimi?
No tak není to žádná
radost, samozřejmě
Evan Gerkšovič má tu výhledu,
že prostě mluví rúzky.
Zatímco prostě
přesně připadřel
třetba disky, tak ona
rúzky prakticky neuměla.
Takže ten
trest je o to vlastně
služitější.
Těch lidé, který byli odsouzení
pro špionář, tak jsou většinou
uměštěvání do objektů
s přísnou ostrahou.
Takže tam je to o to těžší,
no každopádně
není to dneského.
Zažít to nechcete.

Mnoc díky, že jsme o tom mluvit společné.
Já děkuju za pozvání.
Tohle už je všechno
ne-12 z pravodajského
podkástu českého rozhlasu.
Dnes s onřiem soukupem kolegou
ze zahraniční redakce,
který se dlouhodobě věnuje
dění v Rusku.
Probídali jsme osud amerického novináře,
který čeká na zřejmě
předem rozhodnutý proces.
Další naše epizody najdete jako vždy
na webu idozhlas.cz
v aplikaci můjrozhlas
a ve všech dalších podkástových
poslechnout si nás můžete i v rádiu.
Sme každý všetný den
na českém rozhla se plus.
Naslyšenou zítra.